

Torvindustri

Torv bildas i markområden som har försumpas eller genom igenväxning av sjöar. Materialet är en organisk jordart som finns i mossar eller i kärr och består av förmultnade växtdelar. Den ofullständiga nedbrytningen innebär att energin i det biologiska materialet återstår, vilket innebär att torkad torv kan användas som bränsle.

Materialet användes i det gamla bondesamhället för isolering i hus, på golv och som jordförbättring. Industrialiseringens genombrott i Sverige under den senare delen av 1800-talet innebar en kraftig ökad efterfrågan på torv som bränsle till industrin. Det finns belagt att torv har brutits i mindre skala sedan järnåldern. Men det var främst i samband med industrialiseringen från andra hälften av 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet som en mer omfattande produktion ägde rum. Brytning av torv var som mest omfattande under första och andra världskriget, eftersom det i Sverige då var brist på importerat bränsle.

Torvlada på Ingabo mosse, Fryele

Ursprungligen användes häst med vagn eller släde för att transportera av torv. Torv kunde även transporteras i särskilda linbanor till bilvägar eller järnvägsspår. Men från början av 1900-talet mekaniserade verksamheten. Särskilda torvbanor på räls byggdes i anslutning till torvtäkterna. Från brytningsplatsen kördes torven i vagnar på räls in till ladorna. Där pressades sedan vatten från torven i särskilda pressar. Sedan fördes torven vidare till lagring i särskilda torklador.

Vid mitten av 1900-talet började även traktorer och grävmaskiner att användas i driften att bryta torv. Torvbrytningarna upptog mellan perioden 1900 - 1960-talet i regel stora arealer och spåren finns därför ofta kvar i landskapet i form av större diken och kanaler där torven hade brutits. Det förekommer även att det återstår husgrunder efter torvlador och banvallar efter torvproduktionen. Vid Forsheda och Bredaryd återstår ännu delar av bevarade torvbanor. I Ingamosse, Gällaryd och Åstorp, Värnamo finns bevarade torvlador kvar vid mossarna.